

สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๔

วันที่ ๓ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๙
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลอุทธรณ์ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒
สรุปได้ว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๙ (แขวงดอนเมือง) เป็นโจทก์
ยื่นฟ้องนายนฤเทพ หรือแชมป์ รัศมีดวงแข เป็นจำเลย ต่อศาลแขวงดอนเมือง ฐานเสพยาเสพติดให้โทษ
ประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ศาลแขวงดอนเมือง
มีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาในคดีนี้จำเลย
เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลจังหวัดมีนบุรีและศาลจังหวัดนนทบุรี ระหว่างรับโทษอยู่ในเรือนจำ
จังหวัดนนทบุรี พนักงานสอบสวนอายัดตัวจำเลยไว้และหลังพ้นโทษได้รับตัวส่งพนักงานอัยการเพื่อขออนุญาตฟ้อง
จำเลยเห็นว่าการสอบสวนและการขออนุญาตฟ้องคดีไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
จึงยื่นคำโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๙
เป็นบทบัญญัติสำหรับดำเนินคดีอาญาที่มีอัตราโทษต่ำไม่ยุ่งยากซับซ้อน หากผู้ต้องหาไร้สารภาพตั้งแต่ชั้นจับกุม
ชั้นสอบสวน ต้องดำเนินคดีอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ถ้าไม่ฟ้องคดีภายในระยะเวลาตามมาตรา ๗ ผู้ต้องหา
ต้องได้รับการปล่อยตัวและไม่ถูกดำเนินคดี การขออนุญาตฟ้องไม่ใช่วิธีการที่ผู้ต้องหาและประชาชน จำกัดสิทธิ
หรือเสรีภาพเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักนิติธรรม เพิ่มภาระในกระบวนการทางกฎหมาย และกระทบต่อ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติ
ตามกฎหมายในการสั่งฟ้องคดีตามมาตรา ๗ แต่ใช้บทบัญญัติมาตรา ๙ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๕๓ และมาตรา ๖๘ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง
พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๙ จึงเป็นการกำหนดกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ครอบคลุมทุกด้านทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม
และเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๖๘

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งคำโต้แย้งไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒
วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติที่จำเลยโต้แย้งเป็นบทบัญญัติที่ศาลอุทธรณ์จะใช้บังคับแก่คดี
เมื่อจำเลยโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัย
ของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง
จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ในส่วนที่โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๕๙
มาตรา ๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๖๘ หรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๕
เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิ
หรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ มาตรา ๕๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มีความมุ่งหมาย
ให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายให้มีผลบังคับใช้อย่างจริงจังและเข้มงวด จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแล

ให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เมื่อมีการปล่อยปลและเลยประชาชนอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๖๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ กำหนดเป็นนโยบายสำคัญของรัฐในการคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม มิใช่บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๙ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ถูกฟ้องเมื่อเกินกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดี เนื่องจากคดีอาญาส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ส่วนระยะเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา ๗ เป็นระยะเวลาเร่งรัดเพื่อให้คดีอาญาที่มีความผิดเล็กน้อยได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว เป็นอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ เมื่อมีการจับตัวผู้ต้องหาหากไม่สามารถยื่นฟ้องต่อศาลแขวงได้ทันภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๗ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา แต่สิทธิในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ยังคงมีอยู่ภายใต้อายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ แม้คดีอาญาจะต้องพิจารณาด้วยความรวดเร็ว แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมรวมถึงการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รอบคอบ รัดกุม มีความถูกต้อง และเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและวิธีปฏิบัติ การสั่งฟ้องคดีจึงไม่สามารถที่จะกระทำโดยรวดเร็วได้ในทุกคดี ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและความยุ่งยากซับซ้อนในแต่ละกรณีไป ในกรณีเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ทันภายในกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๗ พนักงานอัยการต้องขออนุญาตฟ้องต่ออัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาค ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายตามมาตรา ๙ โดยกฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ พิจารณาพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายประกอบเพื่อสั่งคดี ซึ่งหากสั่งฟ้องโดยพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิด จะส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา การกำหนดให้พนักงานอัยการผู้ได้รับมอบหมาย รายงานผลการอนุญาตฟ้องคดีให้อัยการสูงสุดทราบถือเป็นการตรวจสอบ กลั่นกรองการใช้ดุลพินิจและถ่วงดุล การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการซึ่งเป็นระบบตรวจสอบภายในองค์กรอัยการ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและรักษาความยุติธรรม ไม่ให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นเพราะเหตุสั่งฟ้องเกินกำหนดเวลา บทบัญญัติดังกล่าวมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายและผู้ต้องหาไปพร้อมกัน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๙๙ มาตรา ๙ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายวรวิทย์ กังศศิเทียม นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจิรนิติ หะวานนท์ นายนภดล เทพพิทักษ์ และนายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์

หมายเหตุ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่ ๘๐ ก วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

นางจินตนา ราชนิยม

นางสาวพรพินี ปลุกเจริญ ผอ.กค.๑

นายอรรถวุฒิ รัตนสุภา ผอ.กค.๒ รรท. ผอ.สค.๑

ย่อโดย นางจินตนา ราชนิยม

นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นายสมฤทธิ์ ไชยวงศ์ รอง ลสร. ตรวจ